

Vergaderjaar 2013–2014

29 754

Terrorismebestrijding

Nr. 266

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 september 2014

Tijdens het debat vorige week over de aanpak van Nederlandse jihadstrijders heb ik uw Kamer toegezegd om voor de stemming over de ingediende moties een aantal punten schriftelijk te verduidelijken. Met deze brief, die ik u doe toekomen mede namens mijn ambtgenoot van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, doe ik mijn toezegging gestand. Ik zal eerst ingaan op de punten waar de heer Van Haersma Buma naar heeft gevraagd. Het betreft de mogelijkheid om zonder onherroepelijke strafrechtelijke veroordeling te kunnen overgaan tot intrekking van het Nederlanderschap in geval van aansluiting bij een terroristische strijd-groepering, het gebruik van reisgegevens door de overheid en de capaciteit van politie en Openbaar Ministerie. Vervolgens zal worden verduidelijkt welke wetswijzigingen nodig zijn om uitkeringen te kunnen beëindigen bij uitschrijving uit de BRP (Actieprogramma, maatregel 9). Ik heb dat tijdens het debat aan de heer Pechtold toegezegd. In de bijlage treft u ten slotte een overzicht aan van de kabinetsreactie op de ingediende moties.

Intrekking Nederlanderschap zonder voorafgaande strafrechtelijke veroordeling in geval van aansluiting bij een terroristische strijdgroepering

Het Actieprogramma «Integrale aanpak jihadisme» bevat het voornemen om de rijkswet op het Nederlanderschap zodanig aan te passen dat het voor de Minister van Veiligheid en Justitie mogelijk wordt in geval van aansluiting bij een terroristische strijdgroepering en betrokkene een gevaar vormt voor de nationale veiligheid, het Nederlanderschap in te trekken zonder dat er sprake is van een onherroepelijke strafrechtelijke veroordeling (Actieprogramma, maatregel 4).

De rijkswet op het Nederlanderschap kent diverse mogelijkheden voor intrekking van het Nederlanderschap. Daaronder bevinden zich reeds meerdere varianten waarbij de Minister zonder onherroepelijke strafrechtelijke veroordeling tot intrekking kan overgaan en zelfs de mogelijkheid van verval van het Nederlanderschap van rechtswege. Zo voorziet op dit

moment artikel 14 van de rijkswet in de mogelijkheid voor de Minister van Veiligheid en Justitie om het Nederlandschap in te trekken op grond van een aantal in de wet omschreven gronden. Een van die gronden is veroordeling voor een terroristisch misdrijf. Op 4 september jl. is een wetsvoorstel bij uw Kamer ingediend om deze grond uit te breiden tot veroordeling voor hulp bij de voorbereiding van een terroristisch misdrijf¹.

De wetswijziging die in het Actieprogramma wordt aangekondigd en thans in voorbereiding is, zal in de rijkswet op het Nederlandschap een nieuwe grond toevoegen voor intrekking van het Nederlandschap door de Minister van Veiligheid en Justitie. Kern van het voorstel zal zijn dat het Nederlandschap ook kan worden ingetrokken bij deelname aan een internationaal of Europees gesignaleerde terroristische organisatie zonder dat er sprake is van een onherroepelijke strafrechtelijke veroordeling. Dit kan aan de orde zijn als betrokkene reeds is uitgereisd en zich in het buitenland bevindt. In dat geval kan het gelet op de urgentie van een dreiging met het oog op de nationale veiligheid noodzakelijk zijn om het Nederlandschap onmiddellijk in te trekken en daarbij betrokkene tot ongewenst vreemdeling te verklaren. Hij kan Nederland dan niet meer inreizen.

De informatie die grond vormt voor de intrekking van het Nederlandschap kan van verschillende bronnen komen, onder andere van de AIVD. De Minister van Veiligheid en Justitie maakt uiteindelijk een afweging, waarbij hij uiteraard ook beoordeelt of de informatie een dergelijk besluit kan dragen. Dit kan worden getoetst door de rechter, immers tegen de maatregel staat beroep open bij de bestuursrechter net zoals dat het geval is bij intrekking na een eerdere strafrechtelijke veroordeling.

In deze gevallen gaat het dus om intrekking van het Nederlandschap door de Minister van Veiligheid en Justitie met de mogelijkheid van bezwaar en beroep achteraf.

Het desbetreffende wetsvoorstel zal de gebruikelijke procedure doorlopen, met inbegrip van consultatie en advisering door de Afdeling advisering van de Raad van State. Daarna volgt de parlementaire behandeling. Ik stel voor dat we de inhoudelijke discussie over het wetsvoorstel voeren als het wetsvoorstel bij uw Kamer is ingediend.

Gebruik van reisgegevens door de overheid

Mijn voorstel was vooruitlopend op de Europese PNR-richtlijn een nationaal wetsvoorstel reisgegevens voor te bereiden. Ik heb hierover meermalen met uw Kamer gesproken. Tijdens het debat over het Actieprogramma is mij gebleken dat daarvoor (maatregel 34, onderdeel a) ook onder de huidige omstandigheden geen Kamermeerderheid bestaat. Ik acht het in Nederland op dit moment onvoldoende mogelijk om tijdig reisbewegingen van terroristen (en zware criminelen) te kunnen onderkennen en deze hierop tegen te houden. De oplossing die ik in het debat met uw Kamer heb voorgesteld, komt neer op een beter gebruik van de huidige mogelijkheden (vergelijk Actieprogramma, maatregel 34, onderdeel b). Met mijn voorstel wordt het mogelijk om gericht te zoeken in de reeds beschikbare reisgegevens met een technische voorziening op basis van de huidige vorderingsbevoegdheden van de officier van justitie in het Wetboek van Strafvordering (m.n. artikel 126nd Sv). Het gaat dus om een bestaande regeling op grond waarvan bij verdenking van een misdrijf het Openbaar Ministerie een vordering kan doen. Voortaan zal dat geautomatiseerd gaan. Deze technische voorziening zal worden gebruikt om te zoeken binnen beschikbare reisgegevens, met een beperkte lijst van

¹ Voorstel van wet tot wijziging van de rijkswet op het Nederlandschap ter verruiming van de mogelijkheden voor het ontnemen van het Nederlandschap bij terroristische misdrijven (Kamerstukken 34 016).

jihadgangers. Deze oplossing stelt de bevoegde autoriteiten zo goed mogelijk in staat gericht te zoeken.

De strafrechtelijke vorderingen kunnen straks met gebruikmaking van deze technische voorziening direct aan de Douane en aan de Koninklijke Marechaussee worden gericht. Conform de huidige wettelijke bevoegdheden beschikken deze momenteel namelijk respectievelijk over een beperkte set van check in-gegevens voor de bestrijding van illegale migratie en de verbetering van grenstoezicht en over een beperkte set van reserveringsgegevens van met name inkomende passagiers voor goederencontrole. Het beslaat de gegevens van een aantal vluchten en bestemmingen, maar deze zijn wel goed bruikbaar wanneer de toegankelijkheid verbetert. Het benutten van deze gerichte mogelijkheid stelt ons met name in staat om terugkerende jihadgangers beter te zoeken. Dit wordt op korte termijn gerealiseerd.

Capaciteit van politie en Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie werkt aan het monitoren en beheersen van de gewelddadige jihad, waarbij ook capaciteit beschikbaar blijft voor andere risico's rond terrorisme en extremisme die om inzet vragen. Op het landelijk parket zijn hiervoor speciale officieren van justitie aangewezen. Het Openbaar Ministerie zet daarnaast intensief in op het opbouwen van strafrechtelijke dossiers, nodig voor de continuïteit van de opsporing en het effectief vervolgen van verdachten. Het landelijk parket geeft uitvoering aan de coördinatie van deze strafrechtelijke aanpak van de jihadgang, en is daarnaast verantwoordelijk voor het verstrekken van strafrechtelijke informatie ten behoeve van de bestuurlijke aanpak. Om ervoor te zorgen dat de aanpak van de jihadgang meerjarig kan worden geborgd, wordt het Openbaar Ministerie zo spoedig mogelijk verder versterkt met vijf officieren van justitie, elk met een secretaris en een administratieve ondersteuner. Deze uitbreidingen passen in het meerjarenbudget van het Openbaar Ministerie.

Ook de Nationale Politie levert een substantiële bijdrage aan het aanpakken van de dreiging van opkomend terrorisme in Nederland, veroorzaakt door personen die deelnemen of steun geven aan de jihad. De politie werkt al enige jaren aan vroegsignaleren, verhinderen, opsporen, monitoren internet en sociale media en aan het wegwerken van «dark number» uitreizigers / terugkeerders. Hieraan wordt nu een impuls gegeven door een Nationale Staf Grootschalig en Bijzonder Politieoptreden in te richten. De politie heeft tevens een dedicated team ingericht gespecialiseerd in onderzoek naar jihadgang. Het team wordt opgebouwd uit de bestaande sterkte van de Landelijke Eenheid. Dit team bestaat uit specialistische rechercheurs en recherche-ondersteunende functies op het gebied van contraterrorisme en extremisme en zal zich in eerste instantie richten op onderzoek naar uitgereisd en terugkeerders. Momenteel zijn er 10 fte in het team. Het team wordt verder aangevuld. Binnen enkele weken bestaat dit team uit 20–25 fte. Het team werkt nauw samen met de rechteamts in de regionale eenheden die ook bezig zijn met de bestrijding van jihadisme en terrorisme.

Beëindiging van uitkeringen bij uitreis

Wanneer een uitvoeringsinstantie een bericht afkomstig van de AIVD ontvangt over een jihadstrijder die is uitgereisd, biedt de huidige wet- en regelgeving op het terrein van de sociale verzekeringen al mogelijkheden om de betaling van uitkeringen stop te zetten. De grond voor deze stopzetting is in de huidige wet- en regelgeving gelegen in bijvoorbeeld het niet-naleven van controlevoorschriften. Deze stopzetting is echter nog geen daadwerkelijke beëindiging van het recht op een uitkering.

Voor enkele wetten geldt op grond van de huidige wet- en regelgeving dat de uitkering alleen onder specifieke omstandigheden eindigt. Met betrekking tot de Algemene Kinderbijslagwet (en de daaraan gekoppelde Wet op het kindgebonden budget) geldt bijvoorbeeld dat de daarin geregelde uitkeringen pas worden beëindigd als beide ouders zijn uitgereisd. Als alleen het kind uitreis is er geen recht op kinderbijslag meer.

Om ervoor te zorgen dat het recht op een uitkering direct wordt beëindigd wanneer een bericht van de AIVD bij de uitvoeringsinstantie is binnengekomen, zal een algemene beëindigingsgrond worden opgenomen in de socialezekerheidswetten.

Regie op de uitvoering en periodieke rapportage voortgang

De activiteiten uit het Actieprogramma worden uitgevoerd door verschillende instanties zoals politie, Openbaar Ministerie, AIVD en gemeenten. Dit gebeurt onder regie en coördinatie van de NCTV. opdat daadwerkelijk sprake is van een geïntegreerde uitvoering van de maatregelen. Bij gelegenheid van het eerstvolgende Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) begin november zal ik u de aan Uw kamer toegezegde voortgangsrapportage doen toekomen, inclusief de planning van de wetgevingsvoorstellen. In deze voortgangsrapportage zal ook in detail worden aangegeven welke aanpassingen in wet- en regelgeving nodig zijn om ervoor te zorgen dat alle uitkeringen bij uitreis worden beëindigd.

Mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten

Reactie op de ingediende moties

Motie-Van Haersma Buma/Van der Staaij inzake strafbaarstelling van verheerlijking van terroristisch geweld (Kamerstuk 29 754, nr. 255)

Ik ontraad deze motie. Zoals ik tijdens het debat heb aangegeven, zou een strafbaarstelling van verheerlijking te zeer een inbreuk opleveren van de vrijheid van meningsuiting, een groot goed in onze samenleving. Onder een strafbaarstelling van verheerlijking van terrorisme zouden al snel allerlei – op zich verwerpelijke – opinies en gedachten van mensen vallen, waarvan het echter zeer onaannemelijk is dat zij enig verband houden met potentiële terroristische daden. Te denken valt aan smakeloos puberaal gedrag op het internet.

Dit wijst erop dat anders dan bijvoorbeeld bij de strafbaarstellingen inzake aanzetten tot haat (artikel 137d Sr) en opruiing (artikel 131 Sr) bij een eventuele strafbaarstelling van verheerlijking onvoldoende onderscheid kan worden gemaakt tussen uitingen die wél en die niet zo gevaarlijk zijn dat zij een inbreuk op de vrijheid van meningsuiting rechtvaardigen. De genoemde andere strafbaarstellingen geven bovendien aan het Openbaar Ministerie voldoende mogelijkheden om strafrechtelijk op te treden tegen kwaadaardige uitingen die aanzetten tot terroristische daden.

Motie-Van Haersma Buma/Van der Staaij inzake een verbod van organisaties die de Sharia willen invoeren (Kamerstuk 29 754, nr. 256)

Ik ontraad deze motie. Indien informatie voorhanden is dat een organisatie terroristische doelstellingen nastreeft, zijn er verschillende juridische instrumenten om tot verbodenverklaring te komen. Via daarvoor bestemde procedures bij de Verenigde Naties en de Europese Unie is een vermelding op de internationale sanctielijsten realiseerbaar. Ingevolge artikel 2:20, derde lid, BW zijn dergelijke organisaties dan in Nederland van rechtswege verboden. Op nationaal niveau hanteren wij eveneens een lijst met terroristische organisaties, gekoppeld aan de Sanctiewet. Naast de verbodenverklaring van organisaties met behulp van sanctielijsten, bestaat de mogelijkheid om terroristische organisaties strafrechtelijk aan te pakken. In dat geval vindt vervolging plaats van degenen die deelnemen of leiding geven aan een dergelijke terroristische organisatie, zoals strafbaar gesteld in artikel 140a van het Wetboek van Strafrecht. Het Burgerlijk Wetboek kent tot slot een zelfstandige mogelijkheid om rechtspersonen te verbieden waarvan het doel of de werkzaamheid in strijd is met de openbare orde. De daaraan in de jurisprudentie gestelde eisen liggen evenwel hoog, gelet op het grote belang van de vrijheid van vereniging, meningsuiting en godsdienst.

Het kabinet en de bevoegde instanties, in het bijzonder de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en het Openbaar Ministerie, houden nauwlettend in de gaten of er ten aanzien van organisaties als Hizb ut Tahir aanleiding bestaat om één van deze wegen te bewandelen. Ik laat onderzoeken of ontbinding van een dergelijke organisatie mogelijk is.

In lijn met deze motie zal bij voldoende aanwijzingen doeltreffend worden opgetreden tegen groeperingen die de gewelddadige omverwerping van onze rechtsstaat nastreven.

Motie-Roemer inzake een actieplan voor integratie en tegen segregatie (Kamerstuk 29 754, nr. 257)

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de motie ontraden. Hoewel hij het eens is met het doel – het tegengaan van segregatie – is een apart actieplan niet nodig, omdat dit onderwerp al is ondergebracht in de Agenda Integratie. Over de voortgang van de Agenda Integratie inclusief de maatregelen gericht op het tegengaan van

segregatie zal de Kamer half november worden geïnformeerd in de jaarlijkse voortgangsbrief.

Motie-Van Ojik/Pechtold inzake de rechterlijke toets vooraf bij intrekking Nederlandschap (Kamerstuk 29 754, nr. 258)

Ik ontraad deze motie. De rijkswet op het Nederlandschap kent niet de figuur van een voorafgaande rechterlijke toets op het besluit van de Minister van Veiligheid en Justitie tot intrekking van het Nederlandschap. Zoals gezegd, staat tegen het besluit zelf uiteraard wel beroep bij de (bestuurs)rechter open. Verder verwijs ik naar hetgeen ik in de brief heb aangegeven over de in het Actieplan voorgestelde maatregelen.

Motie-Van Ojik inzake een analyse en evaluatie van maatregelen uit eerdere actieplannen (Kamerstuk 29 754, nr. 259)

Ik ontraad deze motie. Het Actieprogramma beschrijft de maatregelen. Uiteraard liggen hier degelijke analyses aan ten grondslag. In de eerste periodieke voortgangsrapportage zal ik kort terugblikken op de analyses die ten grondslag hebben gekregen aan het Actieprogramma en het proces van de totstandkoming daarvan. Het Nederlandse CT-beleid is al vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw gebaseerd op de zogeheten «brede benadering», die zijn weerslag en uitwerking heeft gevonden in de Nationale CT-strategie (2010–2015). Uiteraard wordt deze strategie voortdurend getoetst aan de nieuwste ontwikkelingen, wetenschappelijke inzichten en praktische ervaringen. De aanpak van het hedendaagse jihadisme wordt inhoudelijk geschraagd door opeenvolgende dreigingsbeelden (DTN's) die fungeren als het inhoudelijk kompas voor het beleid. De ontwikkelingen gaan vaak zeer snel en het beleid wordt voortdurend getoetst aan deze analyses. Waar nodig wordt beleid aangepast, bijgesteld of geïntensiveerd. De dreigingsbeelden zijn gebaseerd op informatie die diensten als de AIVD, MIVD en de Landelijke Eenheid van de Politie aanleveren bij de NCTV. Daarnaast steunt het beleid ook op geheime en open AIVD-rapporten (zoals «Transformatie van het jihadisme in Nederland») en wetenschappelijke onderzoeken over deelonderwerpen die de NCTV – via het WODC – laat uitvoeren. De maatregelen uit eerdere actieplannen zijn geëvalueerd. De evaluatie is met uw Kamer gedeeld als bijlage bij de Voortgangsrapportage Contra-terrorisme en – Extremisme 2013 (Kamerstuk 29 754, nr. 241). De lessen uit de voorgaande periode worden – voor zover relevant – meegenomen in de uitvoering van de huidige maatregelen.

Motie-Pechtold c.s. inzake een actieprogramma met preventieve maatregelen ter bevordering van integratie en ter voorkoming van radicalisering (Kamerstuk 29 754, nr. 261)

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de motie ontraden. Het pakket aan maatregelen is opgenomen in het huidige Actieprogramma. Er is altijd ruimte voor concrete voorstellen tot aanvulling.

Motie-Segers c.s. inzake het tegengaan van antisemitisme (Kamerstuk 29 754, nr. 262)

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft aangegeven de motie te beschouwen als ondersteuning van beleid. Uw Kamer wordt over de voortgang geïnformeerd door middel van de jaarlijkse voortgangsbrieven bij de Agenda Integratie.

Motie-Segers/Roemer inzake een overzicht en analyse van het bestaande instrumentarium (Kamerstuk 29 754, nr. 263)

Ik ontraad deze motie. In het kader van het DTN wordt driemaal per jaar gerapporteerd over de voortgang. Voor een nadere analyse zie ik geen aanleiding. Het Actieprogramma is gebaseerd op analyses. Er is geen reden dat nog eens over te doen. Zoals gezegd, zal ik in de eerste periodieke voortgangsrapportage ik kort terugblikken op de analyses die ten grondslag hebben gekregen aan het Actieprogramma en het proces van de totstandkoming daarvan.

Motie-Van der Staaij c.s. inzake strafbaarstelling van het tonen van vlaggen van terroristische organisaties en andere uitingen van steun (Kamerstuk 29 754, nr. 264)

Ik ontraad deze motie. Het in een context van extremisme tonen van vlaggen of symbolen van organisaties die het plegen van geweld tegen bepaalde groepen andersdenkenden of mensen van een andere afkomst propageren, is strafbaar als het aanzetten tot haat en geweld tegen bepaalde groepen mensen wegens hun afkomst, dan wel groepsbelediging (artikelen 137c tot en met 137e Sr). Daarbij zorgt het tonen van vlaggen van gewelddadige organisaties in een demonstratie of andere publieke samenkomst voor een element van opruiing tot geweld of opruiing tegen het openbaar gezag (artikel 131 Sr). Ook dat is strafbaar. Gelet op het vorenstaande meen ik dat het in de motie gevraagde onderzoek nodig noch wenselijk is. Met de bestaande strafbepalingen kan voldoende worden opgetreden tegen het tonen van vlaggen van gewelddadige terroristische organisaties, waaronder ISIS. Dit blijkt ook uit het handhavingskader dat het Openbaar Ministerie inmiddels ter zake heeft opgesteld.

Motie-Bontes inzake een «nationaal jihad alert» (Kamerstuk 29 754, nr. 265)

Ik ontraad deze motie. Het kabinet is van mening dat een openbare lijst zoals voorgesteld door de indiener niet passend is in onze rechtsstaat. De operationele diensten werken uiteraard met een (niet-openbare) lijst van teruggekeerde jihadisten.

Gewijzigde motie-Pechtold inzake monitoring van de voorgestelde maatregelen (Kamerstuk 29 754, nr. 267) (ter vervanging van de motie met Kamerstuk 29 754, nr. 260)

Ik beschouw de motie als ondersteuning van mijn beleid. Ik heb u reeds toegezegd om drie keer per jaar een voortgangsrapportage aan de Kamer te sturen, tegelijk met het verzenden van het DTN. De eerstvolgende is medio november 2014.